

"Moïse frappe le rocher" par Marc Chagall

La faute du rocher

L'épreuve du doute

Selon Rabbi 'Haïm Ben Attar, l'épisode du rocher de Moïse marque un tournant dans l'Histoire Moïse et Aaron y jouent non leur destinée propre mais l'avenir et le salut de l'ensemble du peuple d'Israël. Dieu les éprouve par le doute.

במדבר פרק כ'

וַיָּבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מְדַבְּרִי-צָוָן, בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן, וַיָּשֶׁב הָעָם, בְּקֹדֶשׁ; וַתָּמֶת שָׁם מֵרִים, וַתִּקְבְּר שָׁם. ¹ וְלֹא-הָיָה מַיִם, לָעֵדָה; וַיִּקְהֵלוּ, עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן. ² וַיִּרֶב הָעָם, עִם-מֹשֶׁה; וַיֹּאמְרוּ לְאֹמֶר, וְלוֹ גֹועֵנוּ בְּגֹועַ אַחִינוּ לִפְנֵי ה'. ³ וְלָמָּה הִבַּאתֶם אֶת-קִהְל ה', אֶל-הַמִּדְבָּר הַזֶּה, לָמוֹת שָׁם, אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ. ⁴ וְלָמָּה הֵעֲלִיתֶנוּ, מִמִּצְרַיִם, לְהָבִיא אֶתְנוּ, אֶל-הַמָּקוֹם הַרְעֵ הַזֶּה: לֹא מָקוֹם זֶרַע, וַתֵּאָנֶה וּגְפָן וְרִמּוֹן, וּמִיָּם אֵין, לְשִׁתּוֹת. ⁵ וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקִּהְל, אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, וַיִּפְּלוּ, עַל-פְּנֵיהֶם; וַיֵּרָא כְבוֹד-ה', אֲלֵיהֶם. {פ} וַיְדַבֵּר ה', אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. ⁶ קַח אֶת-הַמַּטֵּה, וְהַקְהֵל אֶת-הָעֵדָה אֵתָּה וְאַהֲרֹן אַחִיךָ, וּדְבַרְתֶּם אֶל-הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם, וְנָתַן מִימֵיו; וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן-הַסֵּלַע, וְהִשְׁקִיתָ אֶת-הָעֵדָה וְאֶת-בְּעֵירָם. ⁷ וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמַּטֵּה, מִלִּפְנֵי ה', כַּאֲשֶׁר, צִוָּהוּ. ⁸ וַיִּקְהֵלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, אֶת-הַקִּהְל--אֶל-פְּנֵי הַסֵּלַע; וַיֹּאמְרוּ לָהֶם, שְׁמַעוּ-נָא הַמְרִים--הַמִּן-הַסֵּלַע הַזֶּה, נּוֹצִיא לָכֶם מַיִם. ⁹ וַיֵּרָם מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ, וַיַּךְ אֶת-הַסֵּלַע בְּמַטְהוֹ--פַּעַמַיִם; וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים, וַתִּשְׁתַּף הָעֵדָה וּבְעֵירָם. {ס} ¹⁰ וַיֹּאמְר ה', אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן, יַעַן לֹא-הֵאֲמַנְתֶּם בִּי, לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל--לְכֹן, לֹא תִבִּיאוּ אֶת-הַקִּהְל הַזֶּה, אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר-נָתַתִּי לָהֶם. ¹¹ הֲמָה מִי מְרִיבָה, אֲשֶׁר-רָבוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-ה'; וַיִּקְדַּשׁ, בָּם.

Nombres Chapitre 20

¹ Les enfants d'Israël, toute la communauté, arrivèrent au désert de Cîn, dans le premier mois, et le peuple s'arrêta à Kadésh. Miryam mourut en ce lieu et y fut ensevelie. ² Or, la communauté manqua d'eau, et ils s'ameutèrent contre Moïse et Aaron; ³ et le peuple chercha querelle à Moïse, et ils parlèrent ainsi: "Ah! Que ne sommes-nous morts quand sont morts nos frères devant l'Éternel!" ⁴ Et pourquoi avez-vous conduit le peuple de Dieu dans ce désert, pour y périr, nous et notre bétail? ⁵ Et pourquoi nous avez-vous fait quitter l'Egypte pour nous amener en ce méchant pays, qui n'est pas un pays de culture, où il n'y a ni figuiers, ni vignes, ni grenadiers, ni eau à boire!" ⁶ Moïse et Aaron, assaillis par la multitude, se dirigèrent vers l'entrée de la tente d'assignation et se jetèrent sur leur face; et la majesté divine leur apparut. ⁷ Et l'Éternel parla ainsi à Moïse: ⁸ "Prends la verge et assemble la communauté, toi ainsi qu'Aaron ton frère, et dites au rocher, en leur présence, de donner ses eaux: tu feras couler, pour eux, de l'eau de ce rocher, et tu désaltèreras la communauté et son bétail." ⁹ Moïse prit la verge de devant l'Éternel, comme il le lui avait ordonné. ¹⁰ Puis Moïse et Aaron convoquèrent l'assemblée devant le rocher, et il leur dit: "Or, écoutez, ô rebelles! Est-ce que de ce rocher nous pouvons faire sortir de l'eau pour vous?" ¹¹ Et Moïse leva la main, et il frappa le rocher de sa verge par deux fois; il en sortit de l'eau en abondance, et la communauté et ses bêtes en burent. ¹² Mais l'Éternel dit à Moïse et à Aaron: "Puisque vous n'avez pas assez cru en moi pour me sanctifier aux yeux des enfants d'Israël, **aussi** ne conduirez-vous point ce peuple dans le pays que je leur ai donné." ¹³ Ce sont là les eaux de Meriba, parce que les enfants d'Israël contestèrent contre le Seigneur, qui fit éclater sa sainteté par elles.

אור החיים

יען לא האמנתם בי להקדישני: פירוש אתם עשיתם ההכרעה לצד חששא שהסלע לא תתן מים אלא אם תהיה הסלע הידוע ודוקא על ידי הכאה ולא הכרעתם לצד קדושת שמי להקדישני בהוצאת מים מסלע אשר ירצו הם ובלא הכאה שבזה היה ה' מתקדש לעיניהם כשיראו שאפילו הדומם כל שהוא מפליא לעשות בדיבור לבד ובהער' בשנות עליה פרק אחד, והיה לכם לבטל המיחוש בעוצם האמונה שהייתם צריכין לעשות.

ועומק הדברים הוא שאם היו משה ואהרן עושים קידוש ה' הגדול באמצעות שהיתה העדה גם כן כולה שלימה וצדיקים היו מחליטים אמונת ה' בלבם שלימה והיה נגרש מהם חלק הרע והיה כח בהם להעמיד אמונתם לדורי דורות, ומעתה היו משה ואהרן נכנסים לארץ והיה משה בונה בית המקדש ואין חשש להשלכת חמתו על ישראל כשיהיו חוטאים כאמור בדבריהם (מדרש תהלים ע"ט), בפסוק מזמור לאסף וגו' וכתבנוהו במקומות אחרים, וכיון שבא תיקון הדבר על ידיהם ולא עשאוהו נחלט הדבר ואמר ה' לכן פירוש בשביל זה גם לשון שבועה שלא יביאו וגו', כי ראה ה' מה שעתידין לעשות באחרית הימים בארץ ישראל, וכמו שאמר להם משה עצמו (דברים ל"א) ידעתי כי השחת תשחיתון, ולזה אם יכנס משה לארץ ויבנה בית המקדש יצטרך ה' להשליך עליהם חמתו כשירשיעו ולא על בית המקדש ויכלו כל ישראל ח"ו, לזה אמר לכן לא תביאו וגו', ודקדק לומר את הקהל הזה, אמרו במדרש (ילקוט) הזה אינכם מביאים אבל אתם מכניסים את כל ישראל לעתיד לבוא דכתיב וענתה שמה כימי נעוריה זה משה ואהרן...

Ohr Ha'Haïm (Rabbi 'Haïm Ben Attar)

"Puisque vous n'avez pas assez cru en moi pour me sanctifier": c'est-à-dire que, dans le doute, vous avez pris parti que seul le rocher connu (le puits de Myriam) donnerait de l'eau et non le parti de Me sanctifier en faisant jaillir de l'eau d'un rocher qu'ils choisiraient eux, et ce, sans lui donner le moindre coup car de cette façon Dieu aurait été sanctifié à leurs yeux, voyant l'effet d'une sainte parole sur de l'inanimé. Ils auraient donc dû évincer ce doute par la confiance incorruptible en ce qu'ils devaient accomplir.

Plus en profondeur, si Moïse et Aaron avaient sanctifié Dieu au moyen d'une assemblée unie et juste, ils auraient alors inscrit en leur cœur une foi parfaite, le mal les aurait quitté et leur foi aurait été pérenne. Moïse et Aaron seraient alors entrés en terre d'Israël, Moïse aurait édifié le temple et Dieu n'aurait pas abattu sa fureur sur Israël pour leur fautes, comme ils l'ont dit ([Midrach Téhilim 69](#)), et nous avons écrit à ce propos dans d'autres endroits. Puisqu'ils ont échoué dans l'accomplissement de cette entreprise, la chose fut actée et Dieu leur dit : "aussi", c'est-à-dire, à cause de cela, c'est un langage de serment, "ne conduirez-vous point ce peuple". Car Dieu a vu ce qu'ils allaient faire en Israël ainsi que Moïse leur a dit : "Car je sais qu'après ma mort vous irez dégénérent, et que vous dévierez du chemin que je vous ai prescrit" ([Deutéronome 31, 29](#)). De ce fait, si Moïse était entré en Israël et avait édifié le Temple, Dieu aurait dû alors, en réponse à la dégénérescence d'Israël, abattre sa fureur sur le peuple et non sur le Temple et le peuple s'en serait trouvé décimé, c'est pour cela qu'il a dit : "aussi ne conduirez-vous point ce peuple". Il a précisé: ce peuple, et ils ont dit dans le Midrach, "ce" peuple-ci vous ne mènerez pas, mais vous y conduirez tout Israël dans les temps futurs comme il est écrit : "elle y entonnera [des chants] comme aux jours de sa jeunesse" ([Osée 2,17](#)), il s'agit de Moïse et Aaron.